

of arts, die belang stelt in de hygiënische voorziening van Indië, het lezen van deze „Vraagstukken” ten zeerste kan aanbevelen.

C. E. BENJAMINS.

Prof. Dr. Gräfin VON LINDEN, *Experimentalforschungen zur Chemotherapie der Tuberkulose mit Kupfer- und Methylenblausalzen*. Leipzig. CURT KABITZSCH, 1920. Prijs 126 mark.

Allen, die geregeld de *Klinische Beiträge* lezen, zijn bekend met deze uitvoerige onderzoekingen op laboratorium-gebied. Een studie, die jaren geduurd heeft, wordt hierbij in boekvorm aangeboden, voorzien van een naschrift. Misschien is het naschrift van een tiental bladzijden, een der belangrijkste gedeelten van het 270 bladzijden zwaarlijvige boek. Dit geeft ons tenminste een indruk hoe de koperbehandeling in den loop der eeuwen reeds toegepast is en in het bijzonder in de laatste helft der vorige eeuw van Fransche zijde uitvoerig bestudeerd is. Verder treedt het feit sterk op den voorgrond, dat, hoe fraai laboratorium- en dier-proeven ook uitgevoerd worden, geen moeite is gespaard om de tallooze proeven in alle mogelijke richtingen uit te werken en in protocollen vast te leggen en door secties te bevestigen — de ontgoocheling komt pas, wanneer men in de kliniek de resultaten gaat toetsen. — Drie kwart van het boek wordt in beslag genomen door laboratorium-proeven. De laatste bladzijden zijn gewijd aan de methyleenblauw- en koperzouten therapie bij den mensch. De resultaten bij de tuberculose van den mensch zijn min of meer in verhouding tot het aantal bladzijden in het bijzonder aan dit onderwerp gewijd. Te bewonderen valt het geduld en de toewijding, waarmee de proeven uitgevoerd zijn, de nauwkeurige bewerking der feiten enz. De resultaten voor de praktijk zijn echter pover. Uit het proefondervindelijke gedeelte blijkt, dat cultiveren van tuberkelbacillen in hun groei belemmerd worden door toevoeging van metyleenblauw en koperzouten, dat op het proces bij proefdieren door beide stoffen invloed wordt uitgeoefend, dat het tuberculeuze weefsel een specifieke affiniteit heeft voor bovengenoemde stoffen, dat een ophooping van methyleenblauw en koperzouten in het tuberculeuze weefsel aantoonbaar is, bij intraveneuze of onderhuidsche inspuiting, dat het mogelijk is bij een klein percentage der proefdieren het tuberculeuze processtationnair te maken en het leven te verlengen en hierin toont zich het koperzout krachtiger in werking dan het metyleenblauw. Het laatste gedeelte van het werk geeft een overzicht van de resultaten, in de kliniek verkregen. Dit overzicht kan ons niet zeer optimistisch stemmen. Alleen bij elkaar genomen zal SCHRÖDER wel gelijk hebben, wanneer hij meent, dat de resultaten van de behandeling der longtuberculose even goed zijn, zonder dat methyleenblauw en koperzouten toegepast worden.

DE BLOEME.